

TIDEVARVET

den 29 November 1930 innehåller:

Bör förlösningsvärden avgöras utan kvinnornas hörande?

Ledande artikel
av Elisabeth Tamm.

Tiden är mogen.

Arvrättningsfrågan går nu på remiss till folket.
Av Elin Wägner.

Ungdomsärens själsliv.

Några utdrag ur Charlotte Bäckers bok.

Bofors

av Andersson.

Upplagen åtföljes av en bilaga.

Till våra expeditionsprenumeranternas tjänst

medföljer en giroblankett för nästa års prenumeration. **Pris för helår 6 Kr., halvår 3 Kr.** På giro kan även besättning och avgift för presentkort insändas. Obs! Giroavgift endast 10 öre.

Vad har hänt?

De svenska städerna ha valt sina stadsfullmäktige. I stort sett torde socialdemokraterna ha vunnit. Med november månads utgång äro årets val avslutade. Nu återstår bara Stockholm. Men fastän det dröjer till mars, innan Stockholm väljer, ha förberedelserna till striden redan begynt. Det sammankallas möten, kandidater nomineras — och det förutspås att striden blir hård.

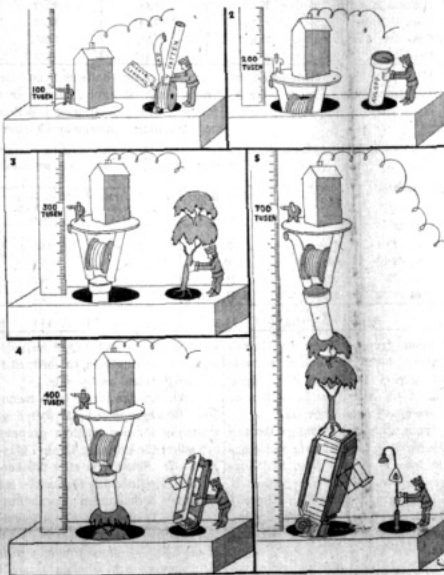
Platserna i Stockholms stadsfullmäktige äro för närvarande fördelade så att socialdemokrater och kommunister tillsammans ha 52, de borgerliga partierna ha tillsammans 48. Valet blir en kamp om majoritet. Och borgerlig samling är sannolik.

Med stöd av erfarenheterna från valen ute i landet hoppas socialdemokraterna att också i Stockholm kunna hålla sin ställning. Det tycks blåså sådana vindar nu. Högerens angreppspunkter ha också i viss grad minskats. Kommunalskatten sänkes med tio öre. Beckerkonflikten är bilagd. Socialdemokraternas avståndstagande från kommunisterna är oavslätt.

Men ingen vågar spå om utgången. Förresten är det ett odrägligt väder!

Veckovaktelen

Historien om det stigande tomtvärdet.

EFTER EN TECKNING I VÅR BOSTAD.

S:t Erik, Stockholms stad, består allt: vatten, gas, elektriskt ljus och avlopp. S:t Erik planerar park, drar spårvagnslinje, sätter lyktstolpe. Allt bidrar att skriva upp fastighetsvärdet och hyrorna. Den enskilde fastighetsägaren blir allt tjockare. S:t Erik är lika mager och flätig.

Vi ha i Sverige de högsta hyrorna i Europa. Med vår livliga byggnadsverksamhet och vårt goda utrymme vad jordytan beträffar! De höga hyrorna äro bakgrunden till en mängd av de personliga öden, som — trots skaplig arbetsinkomst — balanseras på gränsen av armod och tvivelaktiga utvägar. De äro tecknet på en stor samhälls missushällning. Hur hänger det ihop och var finns botemedlet?

Tidevarvet har vid upprepad tillfällen framhåvt missushällningens värsta sida, jobberiet med tomterna, med jorden. En kraftig rörelse för en förbättring på den punkten sattes också i gång av Hyresgästorganisationens tidning. Vår Bostad, som i våras — i nr 6 — offentliggjorde en uttörlig redogörelse för jordvärdestreningen i Stockholm och de sista 20 årens ofullbordade lagstiftningsförsök på området. Jordfrågans förhållande till bostadsfrågan var slutligen ett av huvudämnen vid den första allmänna svenska bostadskonferensen, som på inbjudan av Hyresgästernas Riksförbund hölls i Stockholm den 14 och 15 november.

Historien om det stigande jordvärdet, det utarmade samhället, hyresgästernas dubbelkastning och de på oförtjänta jättevinstern onödiga enskilda tomtägarna är för var gång lika upprörande. Den tål att upprepas hur ofta som helst, ända tills försöket att införa en rättvis

Yttersta Domen.

Strömmingen är vintertid inne i landet en så åtråd och svåraktomlig vara att en husmor blir särad om hon får höra att sällamannen varit förbi utan att säga till. Egentligen begär man av sina granar att de skola skicka ner honom eller också handla åt en.

Det var därför en ganska allvarlig fråga jag ställde till Sara-vid-Grinden härom dan: har mor Sara köpt smäll av Knaparn i går? Ty jag hade ingen fått.

— Nej, fru Hilla, försvarede sig Sara-vid-Grinden. Det var sik ja fe å Knaparn. Det tiden nu för sik, han leker ve Yttersta domen.

En stabo som hörde dessa oskyldiga repliker skrattade sedan en hel dag åt det hädiska och obekymrade lilla djuret. Det var en estetiskt bildad stabo som genast såg för sig Michel Angelos kolossalmåling i Sixtinska kapellet med uppståndelsens förtfärra virrvår och alla levande syndares fasa, domens obehaglighet och den snabba exekutionen av fördömda och saliga var till sitt.

Och mitt i denna världsomvälvning ett sikstimm i en smältdansjö, obekymrat, absorberat av sitt eget bestyr.

Jag som är från landet ville icke att mor Sara skulle få det på sig att ha uttrytt sig opassande om yttersta domen. Jag förklarade, att om vi säger att siken leker vid yttersta domen, så mena vi att den leker omkring tiden för sista söndagen i kyrkoåret, strax före advent. Det är den söndagen det predikas över yttersta domen.

— Kan du alla texterna på hela kyrkoåret?

Jag sade att det kunde jag visst inte, men den söndagen minns jag bra. Ty som barn brukade jag alltid söka smita från att gå i kyrkan den dagen, jag var rädd att sitta där och kanske få höra att domens dag nalkades.

För den ena kan Yttersta domen vara ett berömt konstverk, men om man hat tre väckta hembiträden i förtädrahemmet som bombarderat ens godtrogna barnsäll med bevis för världens snara undergång, blir den bostatsväg verkligt. De skulle alla tre bli upptagna till Herrans möte i skyens tusans världsbundens älsor bröts in (Paus sista brev till Tess, 4:17) och vilde jag följa med dem, borde jag omvända mig snarast. Nå, trakterna trömlätt bröts genom att föden själv beslog dem med lögn, och yttersta domen föll i glömska.

Det var först långt senare vid studiet av Folkförbundets gitgutsutredning som det slog mig att vårt släktets gamla envisa rådså för en världskaströf kunde vara en aning i dess sverver över den yttersta dom, som det nu bereder sig att hålla över sig självi, och kommer att hålla, om det slapper det kemiska kriget löst på allvar.

Nu mera är man kulturhistorisk före 50 år. Yttersta domen har hunnit skifta karaktär flera gånger under oss vita. Man har varit med om den eskatologiska stämningen strax före sekelskiftet, stödd på apokalypsens mystiska tal och annan teckning. Man har upplevt den livs-sivenskapliga slummariska föreställningen om jordens förestående undergång vid en krasch med en annan himlakropp, en teori numera övergiven sedan man fått klart för sig de ofattiga avstånden och den ringa kollisionsrisken. Och man har hört hur vid Andries begravning själva kyrkan ger röst åt den obibliska föreställningen att den sifliga världen skall komma, då det gråblåa tomrummets kyla besegrat oss, då solans sprakat ut och sjunka samman i aska som en brasa.

Lärarnas sjukledighet.

En undersökning.

I det uppmärksammade uttalande, som gjordes av statsrevisorerna i 1928 års berättelse angående sjukledigheten bland befattningshavare inom huvudsakligen kommunikationsverken heter det bl. a.

— Nu berörda skillnad mellan manliga och kvinnliga tjänstemän ifråga om sjukledigheternas längd torde i viss mån ha sin förklaring i olika hög fysisk och psykisk motståndskraft och måhända även i vederbörandes större eller mindre lämplighet för tjänstgöring av ifrågavarande slag. —
I 1929 års berättelse återgives en

utredning över sjukledigheten bland ordinarie och extraordinarie folkskollärare i rikets större städer under läsåret 1927—28. Denna ger statsrevisorerna anledning att göra följande uttalande:

— Såsom av den förestående redogörelsen framgår, kan ifråga om ovan nämnda lärare samma förhållande konstateras som beträffande de statliga befattningshavare, vilkas sjukledigheter voro föremål för undersökning av 1928 års revisorer, nämligen att sjukledighet förekommer i större utsträckning för kvinnor än för män och att av de kvinn-

liga befattningshavarna de gifta äro sjuklediga i större omfattning än de ogifna. —

Dessa uttalanden ha föranlett Sveriges Folkskolläraiförbund att föranstalta om en undersökning på ett flertal orter angående sjukledighetens omfattning inom folkskolläraikredren — och därmed sammanhängande förhållanden.

Ur denna intressanta undersökning återge vi några siffror från Göteborg.

Uppgifterna gälla ordinarie folkskollärare vid Göteborgs folkskolor i klasserna 1—6. De omfatta fem-

SLOTTSTHÉ

(det finbladiga théet)

ÄR PRODUCERAT I DE TROPISKA HOGLÄNDERNA OCH
SAMMANSATT AV DE YNGSTA OCH SPÄDASTE SKOTTEN
A THEBUSKEN

konsum gröna bilar med goda bullar

Devinz.

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Elin Wäger,
Elisabeth Tamn,
Ada Nilsson,
Honorie Hermelin.

REDAKTÖR:

Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:

Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Sensusplan 1—3, 2 tr., Stockholm.
Tel. N. 4842, 18243.

Den 29 nov. 1930.

Vem bör ordna förlossningsvården?

Landstingsförbundet har hållit möte i Stockholm. Bland andra frågor diskuterades förlossningsvårdens ordnande och generaldirektören i medicinalstyrelsen utvecklade i sitt inledningsföredrag en plan här för.

Det är moderskapsunderstödsaknunnas betänkande, som avgavs förleden höst och sedan dess varit ute på remiss, som har gjort frågan aktuell. Betänkandet uppår icke endast förslag om kontantunderstöd vid moderskap utan även synpunkter angående underlättande av förbättrad vård vid barnsövd. Då landstingen genom 1928 års riksdagsbeslut ha sig ålagt att vaka över förlossningsvården hade det varit naturligt att moderskapsunderstödsaknunnas förslag åtminstone hade tagits upp i diskussionen, ej endast sjukvårdskommitténs.

Det var uppbenbart, att mötet liksom generaldirektören hävdat att i första hand bör förlossningsvården ordnas genom barnbördsavdelningar å lasarett — sjukvårdskommittén tycks förestå denna form för ända upp till 50 % av barnaföderskorna — även om man inte helt ansåg sig kunna komma förbi mindre förlossningshem eller förlossningsrum i samband med barnmorskans bostäder (se moderskapsunderstödsaknunnas betänkande). Vi känna igen den uppfattningen från landstingens förhandlingar. Och det är rätt naturligt. Det är mycket enkelt att bygga stora nya hus med alla nutida bekvämligheter och höja landstingskostnaden med motsvarande kostnad. Sedan låra man ambulansbilarna hämta barnaföderskorna till dessa centrala sjukhus. Men frågan är därmed ej löst, särskilt för landsbygdens vidkommande, annat än på papperet. Det är synnerligen värdefullt och nödvändigt att sådana livelinor finnas för dem som behöva, vad moderskapsunderstödsaknunnas kallad kvalificerad anstaltsvård. Men är det verkligen så illa beställt att 50 % barnaföderskor behöva sådan! Moderskapsunderstödsaknunnas ha upptagit 15 %. Det har sagts, att denna siffra är för låg redan med nuvarande beläggning på lasarett. Men nu finns inte något annat val, om hemmet saknar möjligheter, än sjukhuset. Det är möjligt att om männen skulle föda barn, de ville föredraga sjukhusanordningen. De är så vana vid stora samlingslokaler och vid att någon

LÄRARNAS SJUKLEDIGHET.

(Forts. från sid. 1)
årsperioden 1923 till 1928 och avse endast lärare med likartade arbetsförhållanden, sålunda inte lärare i övningsklasser, lärare med halv tjänstgöring etc. Sammanlagda antalet lärare, som beröras av statistiken, är 2,623.

Sjukledighetsiffrorna i procent för hela femårsperioden te sig på följande sätt:

	Kvinnl. lärare i kl. 1—2. %	Kvinnl. lärare i kl. 3—6. %	Mänl. lärare i kl. 3—6. %
Helfriska	39,97	31,53	49,63
Sjuka 1—8 dagar	31,33	39,45	33,92
Sjuka över 8 dagar	25,65	27,01	15,37
Helsjuka	3,85	2,01	1,18

Medeltalet för sjukledigheten under 5-årsperioden för de olika ålders- och lärargrupperna är följande:

Födelseår	Löneperiod	Medeltalet för sjukledigheten under 5-årsperioden för:		
		Kvinnl. lärare i kl. 1—2 Dagar	Kvinnl. lärare i kl. 3—6 Dagar	Mänl. lärare i kl. 3—6 Dagar
1866—79	1889—1900	27,5	25,6	17,9
1880—85	1901—06	20,3	16,8	6,2
1886—97	1907—18	15,0	13,0	8,8
1898—1902	1919—23	25,2	7,1	5,8
Totala medelvärdet		19,9	17,2	10,2

Inom gruppen kvinnliga lärare i klasser 1—2 ha under nämnda 5-årsperiod 14 lärare sjukledigt från 1—5 år. Mer än hälften av dessa ha vårdats å hospital.

Inom gruppen kvinnliga lärare i klasser 3—6 ha 12 lärare sjukledigt från 1—5 år. Även här förekomma flera fall av nervsjukdom.

Inom gruppen manliga lärare i klasser 3—6 ha 2 lärare årslång sjukledigt, en av dem under hela 5-årsperioden.

Sjukledigheten för de yngre åldersklasserna är mindre än för den äldre inom samma lärargrupp, om vi se bort från manliga gruppens tilltagande sjukledighet inom åldersklassen 1886—97.

Den är betydligt större för de annan tar hand om hemmet under deras frånvaro. Men ingen som någorlunda känner till landsbygdens förhållanden inbillar sig, att landsbygdens kvinnor inte föredraga att stå stanna inom hemkommunen, om så vore möjligt. Släktets mödrar äro icke oskälliga värelser, som på landstingens skola transporteras omkring i ambulansbil till anstalter, de äro medborgare och ha medbestämmanderätt i samhället. Borde icke de vara representerade, när frågan diskuteras.

Vi vilja framhålla betydelsen av att samtliga politiska kvinnoorganisationer och ett flertal andra ha gått in till Kungl. Maj:t med underdånig hemställan om att betänkandet i en eller annan form måtte ligga till grund för nästkommande riksdag. Bakom förslaget står således en enig kvinnoopinion. Kvinnorna vilja inte vänta längre. Ingen fråga sedan rösträttsens dagar har så samlat dem. Avgörandet får icke fattas utan dem, deras uppfattning och sakkunskap.

Elisabeth Tamn.

båda kvinnliga grupperna än för den manliga gruppen inom motsvarande åldersklasser.

Orsaken till de yngre åldersklassernas mindre sjukledighet jämfört med de äldre har sin förklaring icke blott i ungdomens större motståndskraft mot sjukdom utan och i höjd levnadsstandard för lärarekåren och bättre hygieniska förhållanden både

inom skolan och barnens hem. Befrielse från skurgolv, kokskaminer, fotogen- och gasbelysning i skolorna, barnantalets minskning i klasser-

na från 50—35 och bättre levnadsvillkor i barnens hem ha medverkat till sjuklighetens nedgående.

Sjukledigheten för de båda kvinnliga lärargrupperna är betydligt större än för den manliga gruppen och störst för kvinnliga lärare i klasser 1—2. Söker man efter orsakerna till den sistnämnda företeelsen må följande förhållanden framhållas: Från år 1889—1900 åtnöjt kvinnliga lärare i klasser 1—2 en årslön av 550 kr. — motsvarande siffror för kvinnliga och manliga lärare i klasser 3—6 voro respektive 1,200, 1,350 och översteg ej 950 kr. förrän år 1918. Svårigheten att få lönen att räkna exempelvis till läkarvård i rätt tid, rekreation och lantvistelse åtminstone under en del av ferien verkar utan tvivel i längden menligt på hälsan. Särskilt gäller detta de äldre åldersklasserna, som sedan länge haft att kämpa med ekonomiska svårigheter.

Fastän den oerhörda skillnaden i lön för manliga lärare i klasser 3—6 och kvinnliga i klasser 1—2 efter 1918 relativt minskats, är dock år 1930 i högsta lönegraden relationen, 7,260—4,152, icke tillfredsställande. Den stora skillnad som ännu förefinns, kan ej anses till fullo motiverad av lärarnes i klasser 1—2 kortare utbildningstid och mindre omfattande tjänstgöring, då dessa förhållanden delvis kompenseras av det synnerligen förbättrade arbetet bland de minsta skolbarnen och det stora ansvar, som medföljer handhavandet av den grundläggande undervisningen.

Vid jämförelse mellan lönerna för kvinnliga och manliga lärare i klasser 3—6, vilka båda ha samma seminarieutbildning, samma arbetstid, samma arbetsförhållanden, handha båda uppfostran av barn från deras 9:de till deras 13:de levnadsår, ställer sig löneskillnaden sålunda: före

år 1900 var denna 150 kr.; intill år 1918 har den vuxit till 600 kr.; dyrtidstillägg och tillfälliga löneförbättringar ha ökat skillnaden, så att den år 1930 är i högsta lönegraden 1,056 och i högsta lönegraden 1,776. Anses den manliga lärarens lön svara mot det arbete han utför och det ansvar hans ställning som ungdomens fostrare kräver av honom, torde samma lön böra komma den kvinnliga läraren till del. I motsatt fall förfäts hon i en sämre ställning, som hänvisar henne till en lägre levnadsstandard än den manliga kollegan.

De båda kvinnliga lärargruppernas stora sjuklighet har även sin orsak i andra faktorer, som här böra beaktas. De kvinnliga lärarna — liksom kvinnor i allmänhet — tagas starkt i anspråk inom familjen. Detta förhållande bottnar i tradition och uppfostran, som från början försätter gossarna i en fördelaktigare ställning än flickorna. Ehuru en ändring härutinnan kan spåras, torde förhållandena i stort sett vara oförändrade.

Vården av sjuka anhöriga och arbetet med hemmets skötsel böva ofta kvinnorna deras välbehövliga tillfällen till vila. Lönen tillåter icke den ansamlande kvinnliga läraren att anställa hemhjälp. Hon måste jämte skolarbetet även sköta sitt hem och gård därigenom miste om många tillfällen till vila och avspänning genom friluftsliv och förströelser. Äter efter slutat skolarbete komma hem till en oeldad bostad för att där gripa sig an hembildarets syster måste i längden verka menligt på hälsan och leda fram till överanstängning med åtföljande sjukledighet.

Vi fro, att med lika arbetsförhållanden för kvinnor och män, kunna också kvinnorna att visa sig äga samma motståndskraft. Vi förtrösta på kvinnornas ansvarskänsla.

Det rör sig.

Tidevarvet har tillfredsställelsen att meddela, att de i fyra nummer av tidningen gjorda påpekandena om det orimliga i uppfostringskraven på styvfäderna uppmärksamats runt om i landet. Framförallt har detta skett bland barnavårds- och fattigvårdsmyndigheter, men också bland riksdagsledamöter. Av dessa ha flera skrivit till redaktionen efter ytterligare material, då de ämnade motivera i frågan vid nästa riksdag. Inom Stockholms fattigvårdsnämnd, som redan behandlat frågan vid senaste två sammanträden, torde i dagarna vara att vänta ett beslut i samma riktning, som nämndens ombudsman herr Hellicius utstakat i sitt i Tidevarvet redan återgivna uttalande — alltså en hemställan till de lagstiftande myndigheterna om en revidering av lagen på denna punkt.

matmor blir alltmer glad åt kooperativas EVE margarin å 1:30 kg

TANDLAKARE

Tandläkare T. Lagerholms
Tandklinik
Drottning. 50 (vid Klarabergsg.).
Högmodern utrustning. Röntgen.
Skilda behandlingsrum.
Endast legitimerade tandläkare.
BILLIG TANDVÅRD
Öppet 9—7, lörd. 9—4. Tel. 448

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Anders Advokatbyrå
Inneh.: *Eva Andén*.
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund
Herkliesgatan 14 (f. d. L. a. Vattug.)
Tel. 73 75, 75 76
STOCKHOLM
Specialitet: Familje- och arvsaker, Boutredning och testamenter, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.
Advokat Hugo Lindberg
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund
KUNGSGATAN 6, STOCKHOLM
Tel. 147 99, 24 24

Alma Axelssons FÖRLOSSNINGHEM

LINNEGATAN 19
Mottager inackord. även för längre tid.
Tryggt och ogen, välrök.
Tel. 778 24

Gymnastikdräkter

av trikå till alla åldrar, av tyg på beställning. Stort lager av N. F. K. livstygget för barn och vuxna.
Promenadskodon, bredare o. smälare, med utan utan klack, flinnes och kan beställas i

Anna Ahlströms Manufaktur och Sybehörsåffär
GÖTGATAN 95. Tel. Sö. 31 184

Så ledigt skall tårna ligga i skon.

Olga Elmdahl MODEMAGASIN

Kungsgatan 53. Tel. 108 51
STOCKHOLM

SINGER SYMASKINER ÄRO OJÄMFÖRLIGT DE BÄSTA

S. E. F:s Stockholmsavdelning
ELDBEGANGELSEBYRÅN
SVEAVÄGEN 25, 2 tr. (hiss)
Öppen 10—4.
Lördagar och helgdagsaftnar 10—2.
Norr 22 00 för eldbegångelser, urnor och kolumbarienscher.
Norr 22 80 för upplysningar och medlemsanmälningar.
Engångsavgift 10 kr. för begångningsförskrad 5 kr.
Krematorer i Stockholm, Göteborg, Örebro och Helsingborg.

SÖDERMANLANDS

ENSKILDA BANK DEPOSITIONS- KAPITAL- & SPARKASSERÄKNING mot högsta gällande ränta.
Solidarisk Bank. Grundad 1865

DET STIGANDE TOMTVÄRDET.

(Forts. från sid. 1). sare och mera ekonomisk metod bli verklighet.

Vi vilja återge några av de siffror, som redaktör Otto Grimlund anförde på kongressen i sitt föredrag om tomtvärd och jordvärdestegring. Samtidigt hänvisa vi till bilden på vår första sida.

Siffrorna gälla fastigheter i Stockholm och belysa den fantastiska värdestegring, som oavbrutet sker.

Huset vid Drottninggatan 21 t. ex. taxerades 1880 för 350,000 kr., 1900 för 500,000, 1910 för 750,000 och 1928 för 1,100,000 kr. Detta utgör en värdestegring under icke fullt 50 år av drygt 300 proc. Drottninggatan 13 visar för samma tid en värdestegring från 170,000 till 600,000 kr. eller över 350 proc., och Drottninggatan 45 en stegring från 80,000 till 1,100,000 kr., d. v. s. med 1,300 proc.

Ett visst jordområde i Klara församling i trakten av Sveavägen såldes 1889 för ett pris av kr. 116: 22 pr. kvn. och år 1927 för ett pris av kr. 790: 80 pr. kvn. Värdestegringen utgjorde sålunda 588 proc. under en tid av 38 år.

Dessa exempel är endast normala fall och kunna mångfaldigas. Det första är, som taxeringsstatistiken i sin nuvarande form omfattar, år 1862. Det året veta vi att sammanlagda fastighetsvärdet i Stockholm var 125 miljoner kr. 1928 hade det stigit till 3,720 miljoner kr. Sedan från denna samma ändras värdet av vissa inkorporerade områden samt av det inom staden uppkomna tillsvärdet av byggnader, återstår en jordvärdeökning på nära 2 miljarder kronor, som under dessa knappa 70 år direkt kommit och komna enskilda jordägare till godo. Avkastningen på jordvärdet i Stockholm motsvarar — sedan rimliga avdrag gjorts för risker och riskräntor etc. — efter 4 % ränta en summa av 72,000 kr. pr. år. År 1928 uppgick den sammanlagda kommunalskatten för Stockholms del till 68,000 kr. Räntan på jordvärdet skulle alltså med måfå täcka denna. Stockholms invånare kunde befrias från kommunalskatt om samhället Stockholm, som genom sina omkostnader för gator, parker, belysning och kommunikerationer skapat jordvärdet, finge indestå belöningen för dessa. Som det nu är måste vi i de höga hyrorna dessutom betala dem en gång till — ju högre tomtvärde dess högre hyra — på det att fastighetsägarna må få en skellig ränta på jordvärdet.

TIDEVARVET

REDAKTION: Telefon N. 48 42. Mottagningstid 10-12.

EXPEDITION: Telefon 182 43. Kontorskl. kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m. Postgiron 1544.

PRENUMERATIONSPRIS: För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:—, kvartal kr. 1:50. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS: I text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1930 Zetterlund & Thelander Boktryckeri-A.B.

Ur Charlotte Bühlers

Ungdomsärens sjäsliv.

De undersökningar, som dr. Bühler, o. professor vid universitetet i Wien, framlagt i sin bok Das Seelenleben des Jugendlichen, ger oss en översikt över ungdomens själsliv på studium av unga gossars, och flickors dagböcker, av vilka ett 80-tal ställts till hennes förfogande av de unga författarna.

Boken innehåller 230 stora sidor, och det blir därför endast en ringa bråkdel ännu som kommer att kunna återgevas i Tidevarvet. Men den direkta texten med citat ur dagböcker och andra dokument tycks oss äga ett så stort intresse att det ger skäl för ett återgivande, om också blott av några brötsstycken.

I Övergångsåren och jagets utveckling.

I tolvårsåren börjar för både gossar och flickor ett skede, som betecknas av stark både längd- och viktökning, av stegrad livskraft och bestämmt kraftmedvetande. Emellertid inträffar icke längd- och viktökningen samtidigt. Längdökningen kommer först och när sin höjdpunkt i gossarnas femtonde och flickornas trettonde år, och har vanligtvis till följd en svaghets- och slapphetsperiod. Men nästa år blir viktökningen sin höjdpunkt, och krafterna komma åter i jämvikt. Dock tycks just vid samma tidpunkt de uppsamlade krafterna tagas i besittning av könsomgångsprocessen, vilket kan i avväntingsprocess till följd, som varar tills den så kallade ungdomsiden, romanans adoloescentia, bringar alla krafter och möjligheter på samtidigt höjdpunkt.

Könsomgångs- eller pubertetsåren inledas alltså av ett skede som utmärker sig för åttat kraftmedvetande. Det är det skede då gossar och flickor passa bäst för varandra. Vilda lekar och kraftprov älskas lika mycket av dem båda, och ett hälsynstills trobande på sin egen kraft blir underlaget för ett nytt slag av själsvärdet som bekräftar mognadens värden. Stegrad kraft och stegrad vilja gå hand i hand. Övermodigt och hänsynslöst skumma de först över alla brådar, och förarga de vuxna.

Men i samma skede sticker pubertetsreaktionen fram och grumlar bilden. Oron kommer och osäkerheten. Självsäkerheten löser upp sig. Studievir gör den vika för stark själsvärdet och självförtroendet. Till sist kan detta hävas endast av de knopande pubertetsinstinkterna: häfjaga och behagliga. Osäkerhet och självkritik, såväl till övriga, än till sig själva. Bilden blir allmer förvirrad. Nya krav på kärlek tränga sig fram: man söker sig till vänner, lärare och andra personligheter. Gamla värden skattas inte längre, föräldrarna draga inte mer. Något nytt som är mera av nöden tränger undan dem: behovet efter det mest mobsta och mest olikartade mot vad man förut skattat och förut själv var. De gamla vär-

dygliga omkostnader av underordnad betydelse, arbetslöser, byggnadsmaterial, t. o. m. krediten, churu den, enligt den redogörelse, som artikel Wallander lade fram på kongressen, kommer som god två i tävlan. Det gäller att få fram billig jord, billiga pengar, standardiserade byggnadsmetoder och -material.

Frågan om jordvärdestegringens förbehållande åt det allmänna har ju som bekant vid uppreppade tillfällen varit föremål för behandling inom olika myndigheter, men har för varje gång fått sjenka tillbaka i olustens och motståndets tjöcken. För närvarande är den emellertid åter aktuell. Dels genom den utredning, som pågår inom fastighetsnämnden om möjligheten för staden att bevara sin tomtmark i de inre stadsdelarna på samma sätt som sker i vissa trädgårdsstäder, en ut-

Charlotte Bühler.

berna bli inte längre de rätta. Andra och nya bli de ideal som tyckas kunna föras vidare framåt. Från denna nya idealistiska utstrålar opposition och självbländhet. — De nya kraftförmågorna har stegrad själsvärdet, och stegrad energin. Uppför och utför i vilda lekar stormar den unga kraften, men stöter i allt övermod snart huvudet mot muren. Vill det då lätt vika i fiendskap och bli sammanstötningen, så kan å andra sidan ett klokt ord i rättan stund lösa och befria. Heder — om det ordet av en vuxen eller en ungdom slugas ut i en klass av tolvåringar — det häder. Heder, eller äran, som för tolvåringarna ofta är något rent yttre, som man drar på som en dräkt, blir i ungdomsåren den borg inom vilken jaget börjar känna sig levande och oantastligt. Min heder eller min ära blir ett av dessa ungdomens eviga talensitt, som förargar de vuxna men som är uttryck för ett djupt inre behov. Bakom detta ordande om hedern ligger allt ungdomen börjar ta sig själv på allvar. Men det är karaktärsdrag att denna heder eller ära först ter sig som något så yttre, att den mest är lik barns åskådningslekar.

Det är uppfattningen, som skall värdas den till något inre, det är hos oerbetad viktiga pedagogiska angreppspunkter. Det är inte ovanligt att en hel klass i övergångsåren kan bli fullständigt förvandlad av den som förstär att rikta in hedersbegreppet på rätt sätt. Jag känner en pojkklass där en ögn blev en omöjlighet som en lärare förmått att på den punkten resa hederns band. Övergångsårens hela trängtan att få ge kärlek och öynkan vänder sig mot den lärare som först förmådde lösa de inre krafterna, som förstod att vända kraftströmmen från det yttre mot det inre, att för första gången låta ett yttre värde ersättas av ett inre personlighetsvärde. Det är svårare med gossar än med flickor — gossarna stanna längre kvar i de yttre tingens värld.

redning som föranledes av motiver i Stockholms stadsfullmäktige i fjol, underdecknade av herr Branting, Lindhagen och Ström samt hr Grimlund m. fl. Dels genom ett nytt förslag från fastighetskontoret, gående ut på upplåtelse av tomter mot tomtvärd till Hyresgästernas Sparkasse- och Byggnadsförening och Stockholms Kooperativa Bostadsförening mot förbindelse till viss maximihöjd på hyrona.

Churu denna upplåtelse snarast är tänkt som ett försök, vore den ändå ett framsteg, genom att också en gång i praktiken försöktes vad man på så många år förgäves talat om, det som fastighetsägare och andra motståndare säga är ogenomförbart, men som i trädgårdsstäderna prövats med så mycken framgång. Vi komma att med intresse följa förslagens öden.

Från denna vändning mot det inre från det yttre är bara ett steg till den medvetna upplåtningen av det egna jaget. På olika sätt blir det steget taget. Rudolf von Delius beskriver det sållynt medvetet och klart sålunda: Det var på högsommaren. Jag var tolv år gammal. En liten kammar med bara ett fönster, som vette ut mot trädgården. Min släng stod i det bortersta hörnet av rummet med huvudet mot fönstret. Jag reste på mig, vände mig om på knä och lätade ut i det gröna bladverket utanför fönstret. I det ögonblicket hade jag min jagupplevelse. Det var som om allt hade försvunnit omkring mig och jag var plötsligt alldes isolerad. En märkvärdig svävande känsla. Och i samma ögonblick en förundrad fråga till mig själv: Är du Rudi Delius? Är du den som andra kallar så? Som går i skolan och har det namnet och får dina betyg. — Är det du? — Det var som ett nästan tyngt lösländande från allt med vilket jag förut bildat en enhet. Jag befann mig plötsligt ensam, utstött. Jag förfam detta som något underligt och anade dunkelt att det hade föregåt något betydelsefullt inom mig. Där, för förlov också detta ögonblick, rummet, tvåvärdningen i sången och sedan den knäböjande ställningen skapet inrytt, lå i mitt medvetande. Det var som hade plötsligt en andlig bläst slagit ned i mig. — På en gång hade den gamla värden med sina blodband — med begreppen från bror och — inte mer någon mening. Hela hemmet och hembygden med sin djupa fängande makt föll bort och jag som en avkastad kläddad djupt under mig. — Den första upplevelsen av jaget är en andra följande. Den andiga navsträngningen är avsluten. Vi bli inte längre halvt omedvetet närda av blodet som strömmar igenom oss från omvärldens moderorganism. Vårt eget blod måste bilda sitt eget omlopp.

Säkertigen ha inte alla en så utpräglat och tydlig upplevelse av detta slag. Men tänker man efter kan nog de flesta av oss känna ögonblick, då plötsligt en förut okänd ensamt grup om medvetandet, en känsla av lösgörandet från alla andra. Denna uppträde att jaget har många viktiga följder. Från den yttre världen som förut fängsamt allt intresse värdas blickes mot en egen inre. En värld av högsta intresse blir inre. Till denna vändning mot den inre världen kan bidraga en omständighet, vars betydelse knappast förut blivit beaktad, men som upplösnings- och socialt psykiskt är av största betydelse: Det egna rummet. Med fin sakteläge skriver Anatole France i Le petit Pierre: "När jag gick ett eget rum jag också en egen inre värld. —"

I de flesta dagböcker spelar det egna rummet en liknande roll. Hermann Hesse skriver det också i sin bok Under hjulet: »Det var det enda av värde som hela existenshistorien förde med sig — ett eget litet rum där han var sin egen värld. Inne blev stället. Här hade han först sin kamrat, tröstet, som ett huvud-år under länga kvällstimmor över Cesar, Xenofon och matematik, segt, förtvålning och årelstet, men ofta bragt till förtvålning. Men här hade han också halt de par stunder som var honom mer värda än alla förolärdaste lustbarheter, de par sällsamma, drömaktiga stunder fulla av hänsyn, stolhet och seggers, då han drömt och lågatt sig bort från skola, examen och allt annat till en värld av högre verkligheter.»

Med denna vändning från det yttre livet följer också ett avståndstagande från den gamla omgivningen, som man inte tilltro förstås för detta märkvärdiga nya inre liv och för vilken man också blygt gommer den skedda förvandlingen. Det är en antisocial, individualistisk väg, som tar avstånd från föräldrar och syskon och kanske t. o. m. skolkamrater och som medför djup ensamhetskänsla och bitterhet i den nya tillvaro, som å andra sidan öppnar sig vid lockande och känns som ett oändligt öde. Långtansfullt men förgäves önskar man ibland

Advertisement for Hädens medicine. Features a large question mark and the text: Råd och Rön HAMORRHOIDER botas lättast med Hädens MEDLET. Omedelbar lindring. Ett stort antal kliniker i utlandet använda utelutande detta medel. 100-tals läkarettv. På 1/2 apotek å 2.95 pr. tub. Bransknävsning medföljer. Generalagent för Skandinavien MEDISANA, Malmö.

Advertisement for Deras verkan. Text: Deras verkan var övervakande god. Tröttheten försvann rätt snart och arbetsförmågan ökades betydligt. En känsla av arbetsglädje och välbefinnande inställde sig. skriver bl. a. en känd kontraktspäst och hypodermikert om Sanokapslarna. Intresserar Eder snabbast och i Hörligaste sättet att erå fullkomligt nyrocks- och muskelkraft, energi och arbetsförmåga, samt att undgå värtrohet, sömnlöshet och kraftmedvetning, begär prospekt och litry ang. Sanokapslarna. Sändas gratis och franko. A.-B. SANOKAPSLAR - Helsingborg

Advertisement for Ram lösa. Text: Drink Ram lösa. Vårt lands enda naturligt alkaliska vatten.

Advertisement for En trött husmor. Text: En trött husmor stärks och lönsas av Järnmedlet IDOZAN. GÖTEBORGS KEK.

Advertisement for Götterkraft. Text: Tillbaka den gamla förtroelighetsvärlden. Men det driver en värld. Föräldrarnas auktoritet är och förblir störd, ty de veta ju inte vad som försigår inom deras barn, och vem vet om de skulle kunna fatta det. Det gamla är och blir förtvål. Och längtan öppnar sig mot det nya. Först utåt mål, bara upplevt som ensamhet och längtan, sedan som bestämmd längtan efter en människa. Vänner blir rådgivare. Vänner, ledare, den man väntar för, alla åro de trappsteg, rastpunkter på den rastlösa vägen fram till den verkligt kompletterande människas. Ty de, ledare, vänner, värmeter, bidrar till att göra löststående ut de gamla banden definitivt och oåterkalleligt. De bygga nya former för samhörighet genom att bygga en ny slags själslig förståelse med bindande kraft. Men innan sådana band blir knutna, står jagget ensam i den ofrånkomliga isoleringsupplevelse, varifrån ingen återvändo givres. Fjälrderna av jagets låsgränder och isolering kan te sig på många sätt: sorg, ensamhetskänsla och hjälplöshet å äna sidan, kritiklöst, hän och besopptelse å den andra. Ett trotsigt avståndstagande från den egna personlighetsens område. Allt detta är välbekant som förtroende, men dess orsaker åro alltför litet uttydda och förstådda. (Forts. 809.)